

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ
ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ**

**ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ
2/2021
(της διαδικασίας του άρθρου 2 παρ. 2 περ. ζ' του ν. 4013/2011)**

Θέμα: Έλεγχος στο Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Ιωαννίνων αναφορικά με τις διαδικασίες προκήρυξης, ανάθεσης και εκτέλεσης της δημόσιας σύμβασης με τίτλο «Δράσεις ενεργειακής αναβάθμισης του Πανεπιστημιακού Γενικού Νοσοκομείου Ιωαννίνων».

1. Με την υπ' αριθμ. πρωτ. 3356/25.06.2020 (ΑΔΑ: 6ΥΡΥΟΞΤΒ-0ΜΟ), ως αυτή τροποποιήθηκε με την υπ' αριθμ. πρωτ. 3517/03.07.2020 (ΑΔΑ: ΩΕΘ3ΟΞΤΒ-ΝΒ0) Απόφαση του Προέδρου της Ενιαίας Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων (εφεξής Αρχής), συγκροτήθηκε ελεγκτική ομάδα, για τη διενέργεια ελέγχου στο Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Ιωαννίνων (εφεξής Π.Γ.Ν.Ι.) αναφορικά με τις διαδικασίες προκήρυξης, ανάθεσης και εκτέλεσης της σύμβασης με θέμα: "Δράσεις ενεργειακής αναβάθμισης του ΠΓΝΙ" (ΑΔΑΜ: 19PROC005920675 2019-11-27), εκτιμώμενης αξίας 3.560.483,87€ πλέον ΦΠΑ.

Ο έλεγχος διενεργήθηκε από την ελεγκτική ομάδα, κατά τα ειδικώς οριζόμενα στην απόφαση ελέγχου, στην έδρα του φορέα κατά το χρονικό διάστημα 13 και 14 Ιουλίου 2020, βάσει των στοιχείων και των εγγράφων που προσκομίσθηκαν από τον ελεγχόμενο. Το έργο της ελεγκτικής ομάδας συνεχίστηκε και ολοκληρώθηκε στα γραφεία της Αρχής.

Τα μέλη της ελεγκτικής ομάδας, αφού ολοκλήρωσαν τον σχετικό έλεγχο στη βάση του συνόλου των στοιχείων και εγγράφων που ετέθησαν υπόψη της, κατέθεσαν αρμοδίως την υπ' αριθ. 4/2020 Προσωρινή Έκθεση Ελέγχου, η οποία διαβιβάστηκε με το υπ' αριθ. πρωτ. Γρ. Προέδρου 112/11.11.2020 έγγραφο του Προέδρου της Αρχής στον ελεγχόμενο φορέα.

Επί της προσωρινής έκθεσης ελέγχου, ο ελεγχόμενος φορέας με το υπ. αριθμ. πρωτ. 29426/26.11.2020 έγγραφό του (αριθμ. πρωτ. Αρχής 6740/01.12.2020), υπέβαλλε στην Αρχή το σχετικό απαντητικό του έγγραφο (αριθμ. πρωτ. 29174/24.11.2020), με το οποίο εξέθεσε τις αντιρρήσεις του επί των ευρημάτων της υπ' αριθ. 4/2020 Προσωρινής Έκθεσης Ελέγχου.

Μετά ταύτα, τα μέλη της ελεγκτικής ομάδας, αφού έλαβαν υπόψη το σύνολο των προσκομισθέντων εγγράφων και στοιχείων, κατέθεσαν αρμοδίως την υπ' αριθ. 2/2021 Οριστική Έκθεση Ελέγχου, στην οποία αποτυπώνονται οι διαπιστωθείσες παραβάσεις του εθνικού ή/και του ενωσιακού δικαίου των δημοσίων συμβάσεων.

Κατόπιν των ανωτέρω και λαμβάνοντας υπόψη την υπ' αριθμ. 2/2021 Οριστική Έκθεση Ελέγχου καθώς και την από 05.03.2021 σχετική εισήγηση του Τμήματος Παρακολούθησης και Ελέγχου, η Αρχή, συνεδριάζοντας σε απαρτία, έλαβε ομόφωνα την υπ' αριθμ. Ζ.2/09.03.2021 απόφασή της, η οποία

κοινοποιήθηκε αρμοδίως προς τον ελεγχόμενο φορέα καθώς και προς την ΕΥΔ/ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ, την 6η Υγειονομική Περιφέρεια Πελοποννήσου, Ιονίων Νήσων, Ηπείρου και Δυτικής Ελλάδας, τη Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Υγείας και την Εθνική Αρχή Διαφάνειας (Ε.Α.Δ.).

I. ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ ΕΑΑΔΗΣΥ

2. Βάσει των διατάξεων του άρθρου 1 της ΚΥΑ Υ4α/39190/12 περί του «*Οργανισμού του Πανεπιστημιακού Γενικού Νοσοκομείου Ιωαννίνων*», το Π.Γ.Ν.Ι αποτελεί σύμφωνα με το άρθρο 7 του Ν. 3329/2005 (ΦΕΚ 81 Α'), όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει, Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ), το οποίο υπόκειται στον έλεγχο και την εποπτεία του Διοικητή της 6ης Υγειονομικής Περιφέρειας Πελοποννήσου, Ιονίων Νήσων, Ηπείρου και Δυτ. Ελλάδας, διέπεται από τις διατάξεις του εν λόγω νόμου και φέρει την επωνυμία «Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Ιωαννίνων» με έδρα την πόλη των Ιωαννίνων.

Συναφώς σύμφωνα με το αναφερόμενο στον ιστότοπο του Νοσοκομείου ιστορικό ίδρυσης και λειτουργίας «*Το Π.Γ.Ν.Ι ιδρύθηκε με το Π.Δ 391/86 (ΦΕΚ 174/Α/86) και σήμερα αποτελεί Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου που υπάγεται στις διατάξεις του Ν.Δ 2592/53 «περί οργάνωσης της Ιατρικής Αντίληψης (ΦΕΚ 254/Α/53).*»

Κατά συνέπεια, έχοντας υπόψη τα προεκτεθέντα, σε συνδυασμό και με τις διατάξεις του άρθρου 2 του ν.4412/2016 «*Ορισμοί (άρθρο 2 και άρθρο 33 παρ. 1 εδάφιο β' της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ και άρθρο 2 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)*», το Π.Γ.Ν.Ι. συνιστά αναθέτουσα αρχή.

3. Με βάση τα προεκτεθέντα, έχοντας υπόψη και τις διατάξεις του άρθρου 2 παρ. 1 και παρ. 2 περ. ζ' του ν. 4013/2011, καθίσταται σαφές ότι συντρέχει η αρμοδιότητα της Αρχής να προβεί, αναζητώντας αυτεπαγγέλτως πληροφορίες και στοιχεία σχετικά με τις εν εξελίξει διαδικασίες προκήρυξης, ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων από τις αναθέτουσες αρχές και τους εμπλεκόμενους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς, στον έλεγχο των διαδικασιών προκήρυξης, ανάθεσης και εκτέλεσης συμβάσεων κατά την έννοια του ν. 4412/2016, όπως ισχύει εν προκειμένω, στην περίπτωση των ελεγχόμενων συμβάσεων των υποέργων της εν θέματι πράξης.

II. ΕΥΡΗΜΑΤΑ - ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

A. ΝΟΜΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ

4. Είναι γνωστό ότι η κρίση περί του χαρακτήρα μίας δημόσιας σύμβασης μπορεί να ασκήσει επιρροή στην διαπίστωση του εφαρμοστέου καθεστώτος, αν δηλαδή η σύμβαση εμπίπτει ή όχι στο πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας, λόγω των διαφορετικών «κατωφλίων» που θεσπίζει η διάταξη του άρθρου 5 του ν.4412/2016, ανάλογα με τη φύση της σύμβασης, ως έργου ή ως προμήθειας/υπηρεσίας. Επί του ζητήματος αυτού, λεκτέα τα ακόλουθα.

5. Κατ' αρχήν, σύμφωνα με πάγια νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ), όπως και του Συμβουλίου της Επικρατείας (βλ. ΔΕΚ, απόφαση της 18.7.2007, C-382/05, Επιτροπή κατά Ιταλίας, σκ. 30, ΣτΕ ενδεικτικά 387/2009 σκ. 8 και 3932/2012 σκ. 3) ο νομικός χαρακτηρισμός της δημόσιας σύμβασης ως έργου, προμήθειας, ή παροχής υπηρεσιών, γίνεται από τον εθνικό δικαστή, στην αρμοδιότητα του οποίου εμπίπτει το ζήτημα αυτό, με βάση τα κρίσιμα κάθε φορά πραγματικά περιστατικά, δίχως να εξαρτάται από τον χαρακτηρισμό της δημόσιας σύμβασης από την εθνική νομοθεσία. Εξάλλου, ο νομικός χαρακτηρισμός μιας σύμβασης ως σύμβασης έργου, προμήθειας ή υπηρεσιών και η υπαγωγή της στις αντίστοιχες διατάξεις του νόμου για την οικεία κατηγορία δημοσίων συμβάσεων, στηρίζεται στη φύση του αντικειμένου της σύμβασης, κατά παγία δε νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης ανάγεται

στο ενωσιακό δίκαιο και είναι ανεξάρτητος από τον χαρακτηρισμό της σύμβασης στην προκήρυξη από τον δημόσιο φορέα (αναθέτουσα αρχή) ή από οποιονδήποτε άλλο φορέα ή εποπτεύον όργανο της αναθέτουσας αρχής.

6. Περαιτέρω, η έννοια του έργου ορίζεται, κατά τις διατάξεις του ν.4412/2016 άρθρο 2 παρ. 1 περ. 7. Ο παραπάνω ορισμός της έννοιας του έργου αποτελεί συνδυασμό του ορισμού της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ (πρώτο εδάφιο) και ενός αμιγώς εθνικού ορισμού (δεύτερο εδάφιο). Υπό το προγενέστερο καθεστώς αντίστοιχος (με τον ενωσιακό) ορισμός περιλαμβανόταν στο άρθρο 2 παρ. 2 περ. (2β) του ΠΔ/τος 60/2007 (ορισμός Οδηγίας 2004/18/ΕΚ).

Εν σχέσει προς το δεύτερο εδάφιο του ως άνω ορισμού της περίπτωσης (7) της παραγράφου 1 του άρθρου 2 του ν. 4412/2016, επισημαίνεται ότι ο εθνικός νομοθέτης επιχειρεί να παραθέσει την μέθοδο εκτέλεσης των εργασιών που συγκροτούν το έργο, αναφέροντας ενδεικτικά (ιδίως) την εφαρμογή μελέτης με τη χρήση τεχνικών γνώσεων και μεθόδων, στη συνέχεια απαριθμεί, αποκλειστικά, τις (γενικές) κατηγορίες εργασιών που πρέπει να αφορά το έργο, για να χαρακτηριστεί ως τέτοιο και τέλος, καθορίζει ενδεικτικά τις κατηγορίες υποδομών, στις οποίες θα εκτελούνται οι εργασίες αυτές. Η εθνική διάταξη (το δεύτερο εδάφιο της περίπτωσης 7), με την οποία ο νομοθέτης επιχειρεί να εξειδικεύσει τον τρόπο εκτέλεσης των εργασιών, τις επί μέρους κατηγορίες εργασιών και υποδομών, εφαρμόζεται συμπληρωματικά, στο βαθμό που δεν έρχεται σε αντίθεση με την ενωσιακή διάταξη και κάθε φορά με βάση τις ειδικότερες περιστάσεις και το αντικείμενο της υπό ανάθεση σύμβασης.

7. Επίσης, όταν η σύμβαση περιλαμβάνει τόσο στοιχεία συμβάσεως δημοσίου έργου, όσο και στοιχεία άλλου τύπου δημοσίας συμβάσεως, εκείνο που καθορίζει τις εφαρμοστέες περί δημοσίων συμβάσεων διατάξεις είναι το στοιχείο της συμβάσεως που είναι κύριο, το κεντρικό δηλαδή στοιχείο γύρω από το οποίο διαρθρώνεται η σύμβαση, το οποίο προσδιορίζεται στο πλαίσιο της αντικειμενικής εξέτασης του συνόλου της σύμβασης. Ειδικότερα, η σύμβαση έχει, προεχόντως, χαρακτήρα συμβάσεως δημοσίου έργου, μόνον εφόσον η μελέτη και εκτέλεση του έργου αποτελούν, σε σχέση με τα λοιπά καθήκοντα του αναδόχου, το κύριο αντικείμενο της συμβάσεως. Στο πλαίσιο δε της εκτιμήσεως του κυρίου αυτού αντικειμένου, η αξία των παροχών που συμφωνήθηκαν αποτελεί, εφόσον έχει οριστεί χωριστή τιμή για τις επί μέρους παροχές, στοιχείο εκτιμήσεως. Σε κάθε όμως περίπτωση, πρέπει να χωρήσει αντικειμενική θεώρηση της συμβάσεως στο σύνολό της, αφού μόνο με τον τρόπο αυτό μπορεί να κριθεί κατά πόσον η εκτέλεση του έργου αποτελεί, όχι μόνο ποσοτικά αλλά και ποιοτικά, το κύριο αντικείμενο της συμβάσεως (βλ. ΔΕΚ, απόφαση της 19.4.1994, C-331/92, Gestion Hotelera Internacional Sa κλπ, σκ. 23-29, απόφαση της 18.1.2007, C-220/05, Jean Haugoux κλπ, σκ. 37-41, απόφαση της 21.2.2008, C-412/04, Επιτροπή κατά Ιταλίας, σκ. 47-52 κ.ά.). Ο προσδιορισμός αυτός γίνεται με βάση τις ουσιώδεις υποχρεώσεις που υπερσχύουν και οι οποίες ακριβώς χαρακτηρίζουν τη σύμβαση, σε αντίθεση με αυτές που έχουν απλώς παρεπόμενο ή συμπληρωματικό χαρακτήρα, ενώ η οικονομική αξία αυτών δεν μπορεί να αποτελέσει το αποκλειστικό κριτήριο για τον προσδιορισμό, αλλά είναι ένα κριτήριο, το οποίο συνεκτιμάται με τα λοιπά (Ελ. Συν.Τμήμα VI, Απόφαση 668/2017, βλ. επίσης Ε.Σ. Τμ. Μειζ.-Επταμ. Συνθ. αποφ. 1182/2015, 1656/2011).

8. Ως δημόσιες συμβάσεις προμήθειας νοούνται, εκτός από εκείνες που αφορούν στην απόκτηση κινητών πραγμάτων, αναλωσίμων ή μη, που προορίζονται, είτε αυτούσια, είτε κατόπιν επεξεργασίας, να χρησιμεύσουν για την κάλυψη αναγκών και την εκπλήρωση των σκοπών των φορέων του δημόσιου τομέα, και οι συμβάσεις ανάθεσης εκτέλεσης εργασιών, μεταξύ άλλων, συντήρησης και επισκευής, που σχετίζονται με την προμήθεια των ανωτέρω αγαθών, εφόσον η αξία των τελευταίων υπερβαίνει την αντίστοιχη των εργασιών, το δε αποτέλεσμα των εν λόγω εργασιών δεν καθίσταται συστατικό του εδάφους, ενώ για την εκτέλεσή τους δεν απαιτούνται ειδικές τεχνικές γνώσεις και εξειδικευμένο επιστημονικό τεχνικό προσωπικό (βλ. ΕΛΣυν Πράξεις VII Τμ. 340/2006, 15/2007, I Τμ. 62/1993, IV Τμ.

59/1997, 86/1999, 156/2003, 98/2004).

9. Όπως έχει ήδη κριθεί, ως δημόσιο τεχνικό έργο νοείται κάθε νέα κατασκευή, επέκταση, ανακαίνιση, επισκευή, συντήρηση ή ερευνητική εργασία, που απαιτεί τεχνική γνώση και επέμβαση και το αποτέλεσμα της οποίας συνδέεται άμεσα με το έδαφος ή το υπέδαφος, κατά τρόπο διαρκή και σταθερό, ώστε να μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτελεί συστατικό του, κατά την έννοια του άρθρου 953 Α.Κ. και να μην μπορεί να αποχωρισθεί από αυτό, χωρίς βλάβη ή αλλοίωση της ουσίας ή του προορισμού τους (ΕλΣυν VII Τμ. Πράξη 232/2012). Αντίθετα, πρόκειται για εκτέλεση εργασιών και όχι για δημόσιο τεχνικό έργο, όταν το αποτέλεσμα των εργασιών δεν καθίσταται συστατικό του εδάφους, καθώς και όταν για την επίτευξη του αποτελέσματος δεν απαιτείται η χρήση ειδικών τεχνικών γνώσεων και μεθόδων και η χρησιμοποίηση εξειδικευμένου επιστημονικού ή τεχνικού προσωπικού και ανάλογων τεχνικών μέσων και εγκαταστάσεων (βλ. ΕΑ ΣτΕ 77/2010, 79/2010, ΕλΣυν 609/2012 (μείζ.), Πράξεις VII Τμ. 271/2011, 69/2011, 23/2011, 118/2010, 65/2010, 101/2008, 15, 145, 141, 151/2007, 2, 76/2005, IV Τμ. 130/2004, 5, 14, 76, 156/2003, Συμβ. ΔΕΑ 210/2011 κ.ά., Δ. Ράικος, *Δίκαιο Δημοσίων Συμβάσεων*, 3η έκδ. 2019, σελ. 55-58).

10. Περαιτέρω, ένδειξη για τον προσδιορισμό του αντικείμενου μιας δημόσιας σύμβασης ως έργου είναι και το στοιχείο της σύνδεσης των εργασιών με την εκπόνηση ως προϋπόθεσής τους ή έστω και εφαρμογής μιας **μελέτης** επί του ειδικότερου αντικείμενου που αφορά η σύμβαση, παράγοντας που παραπέμπει σε εξατομίκευση, παραμετροποίηση και προσαρμογή του συμβατικού αντικείμενου στις προκείμενες ανάγκες του αναδόχου. Κατά την προμήθεια, είναι δυνατή και συχνά αναγκαία η συμπερίληψη στο συμβατικό αντικείμενο κάποιων απαραίτητων για την ορθή λειτουργία και εξυπηρέτηση του συμβατικού σκοπού του προμηθευόμενου προϊόντος, συνοδευτικών εργασιών και υπηρεσιών, όπως η εγκατάσταση ή/και η αποξήλωση προηγούμενου εγκατεστημένου προϊόντος μαζί με απομάκρυνση τυχόν γαιών και υλικών που το περιβάλλουν και το συνδέουν με μη σταθερό τρόπο με το έδαφος ή ακίνητο. Προϋπόθεση όμως προς τούτο είναι οι παραπάνω εργασίες να λαμβάνουν χώρα παρεμπιπτόντως, δηλαδή να έχουν συμπληρωματικό χαρακτήρα στη λειτουργία του προϊόντος, με αποτέλεσμα αυτές, να μην να είναι κρίσιμες για την τελευταία, αλλά να μην προσδιορίζουν τα τελικά χαρακτηριστικά και τη διαμόρφωση του τεχνικοοικονομικού προσδιορισμού του αποτελέσματος υλοποίησης του συμβατικού αντικείμενου, η οποία εξαρτάται αποκλειστικά από τα τεχνικά χαρακτηριστικά του προϊόντος (οι δε εργασίες τοποθέτησης, εγκατάστασης κλπ αποτελούν απλώς όρο για την ανάδειξη και απόδοση σε πραγματικές συνθήκες των τελευταίων). Επισημαίνεται, άλλωστε, ότι, όπως έχει κριθεί, ακόμη και οι επιμέρους εργασίες εκσκαφών, οι καθαιρέσεις μεμονωμένων στοιχείων από σκυρόδεμα (ΕλΣυν Τμ VII Πρ. 226/2011), οι επιμέρους χωματοργικές εργασίες (ΕλΣυν Τμ VII Πρ. 331/2010, 326/2009, 104/2012), οι καθαιρέσεις κτισμάτων και αποξηλώσεις υλικών (ΕλΣυν Τμ VII Πρ. 316/2010), οι φορτοεκφορτώσεις προϊόντων γαιωδών και ημιβραχωδών εδαφών, άμμου θαλάσσης και αμμοχαλίκων προς μεταφορά και απόρριψη (ΕλΣυν Τμ VII Πρ. 125/2010) δεν συνιστούν δημόσιο έργο, αλλά εργασίες εμπιπτουσες στην έννοια της υπηρεσίας, είτε μεμονωμένες είτε, πολύ περισσότερο, στο πλαίσιο εγκατάστασης προμηθευόμενου προϊόντος (όπως επί παραδείγματι, η εγκατάσταση τμημάτων φυσικού χλοοτάπητα ή η τοποθέτηση συνθετικού χλοοτάπητα, ακόμη και με αρδευτικά συστήματα, εφόσον είναι φυσικός), δεδομένου ότι δεν συνδέονται με το έδαφος και το υπέδαφος ως συστατικά του, κατά τρόπο διαρκή και σταθερό, αλλά δύνανται να αποχωριστούν από αυτά χωρίς βλάβη ή αλλοίωση της ουσίας ή του προορισμού τους, ενώ δεν απαιτείται χρήση ειδικών τεχνικών γνώσεων και μεθόδων και χρησιμοποίηση εξειδικευμένου τεχνικού προσωπικού και ανάλογων τεχνικών μέσων και εγκαταστάσεων (βλ. ΕλΣυν Τμ. VII Πρ. 381/2006, 42/2008, 92/2010).

11. Τέλος, όπως έχει, επίσης, κριθεί περιπτωσιολογικά, ειδικά **προσδιοριστικά στοιχεία** για την κρίση περί του ποιο επιμέρους αντικείμενο προέχει εντός του μεικτού αντικείμενου έγκεινται:

α) Στην κρισιμότητα της συνέργειας των τεχνικών εργασιών μετά των επιμέρους προμηθευόμενων

προϊόντων ως προς την επίτευξη του τελικού αποτελέσματος.

β) Στον τυχόν εκτεταμένο χαρακτήρα των τεχνικών εργασιών, όπως προκύπτει όχι μόνο από την ανάλυση επιμέρους στοιχείων του προϋπολογισμού, αλλά πρωτίστως από την περιγραφή του συμβατικού αντικειμένου εντός της διακήρυξης, με ειδικότερη έμφαση στη διαστρωμάτωση των εργασιών αυτών σε τυχόν πολλαπλά, διαδοχικά, αλληλοσυνδεόμενα μεταξύ τους επιμέρους στάδια, η οποία δεν συνάδει με τον κατά κανόνα, άμεσο ή έστω βραχυχρόνιο χαρακτήρα μιας εργασίας απλής εγκατάστασης και θέσης σε λειτουργία ενός προϊόντος

γ) Στο τυχόν εκτεταμένο εύρος των εργασιών εγκατάστασης και διασύνδεσης που απαιτούνται προ της θέσης του προμηθευμένου προϊόντος σε λειτουργία.

δ) Στην τυχόν σύνθεση του τελικού παραδοτέου αντικειμένου από ενδεχομένως περισσότερα διαφορετικής φύσης και επιμέρους λειτουργίας προϊόντα, και μάλιστα αρκετών μεταξύ τους διαφορετικών ειδών με καθαρά μεταξύ τους διακριτό ρόλο (και ακόμη περισσότερο, όταν έκαστο εκ των οποίων προϋποθέτει με τη σειρά του επιμέρους τεχνικές εργασίες αυτοτελούς εγκατάστασης και συντίθεται από περαιτέρω επιμέρους μέρη και διαφορετικά εξαρτήματα, απάρτια, προϊόντα και υποσυστήματα που πρέπει με τη σειρά τους να διασυνδεθούν), τα οποία μόνο με τη μεταξύ τους διασύνδεση και μάλιστα με εργασίες τεχνικής φύσης, οι οποίες τα τρέπουν από μεμονωμένα προϊόντα σε ένα, **ενιαίο και αυτοτελούς σκοπού ολοκληρωμένο σύστημα**, δύνανται να επιτελέσουν τον **τελικό συμβατικό τους σκοπό, ο οποίος είναι αντίστοιχα ενιαίος, ολοκληρωμένος και αυτοτελής σε σχέση με την επιμέρους λειτουργία του κάθε μέρους του συστήματος και αναφέρεται στη λειτουργικότητα και τον τεχνικοοικονομικό σκοπό του ίδιου του συστήματος και όχι των επιμέρους μερών από τα οποία αυτό συντίθεται.**

Έτσι, προέχει ο χαρακτήρας της προμήθειας, όταν ο τελικός σκοπός του συμβατικού αντικειμένου συναρτάται αποκλειστικά ή σε πολύ μεγάλο βαθμό με τα αυτοτελή τεχνικά χαρακτηριστικά του προϊόντος. Σε περίπτωση δε που περιλαμβάνονται περισσότερα προϊόντα διαφορετικής φύσης και λειτουργίας, ένα εξ αυτών είναι το κύριο που καθορίζει τη λειτουργία του συμβατικού αντικειμένου και συναρτάται με τον τελικό συμβατικό σκοπό, ενώ τα υπόλοιπα έχουν δευτερεύοντα, παρακολουθηματικό, ενισχυτικό και επικουρικό σκοπό, δηλαδή σκοπούν αποκλειστικά ή σε πολύ μεγάλο βαθμό στο να επιτρέψουν στο κύριο προϊόν να λειτουργήσει ορθά και να αποδώσει τα χαρακτηριστικά του, χωρίς μόνα τους να επιτελούν κάποια διακριτή, έστω και εντός ενός ολοκληρωμένου συστήματος αυτοτελούς σκοπού, από αυτό λειτουργία. Επιπλέον, η εγκατάσταση και θέση του προϊόντος σε λειτουργία, χωρίς να αναιρείται ο χαρακτήρας του αντικειμένου ως προμήθειας, ενδέχεται να έχουν σε μικρό βαθμό τεχνικές εργασίες ήτοι οικοδομικές ή εν γένει εργασίες μηχανικού, που προϋποθέτουν συνήθως ευχερή και άμεση σύνδεση με προϋφιστάμενες ηλεκτρολογικές, αποχετευτικές και υδραγωγικές συνδέσεις, έτοιμες παροχές νερού και ρεύματος και προϋπάρχοντα δίκτυα απορροής ή έστω δεν εμπλέκουν παρά περιορισμένη, μη σύνθετη και σχετικώς ευχερή μετατροπή ή σημειακή επέκταση των δεδομένων συνδέσεων και δικτύων και όχι εκτεταμένη ανακατασκευή, πλήρη επαναοριοθέτηση ή και το πρώτον σημαντική επέκταση ή δημιουργία τέτοιων συνδέσεων και δικτύων (πράγμα που συμβαίνει ειδικώς δε όταν η επέκταση-δημιουργία αυτή προϋποθέτει σοβαρές και εξειδικευμένες ηλεκτρομηχανολογικές, υδραυλικές και χωματουργικές εργασίες). Περαιτέρω, οι τεχνικές προπαρασκευαστικές ή εγκαταστατικές εργασίες που επιτρέπονται στο πλαίσιο μιας σύμβασης προμήθειας, χωρίς να αναιρείται αυτός ο χαρακτήρας της, είναι τεχνικά προδιαγεγραμμένες εξαντλητικά, εξαρτώνται δε αποκλειστικά ή έστω σε ιδιαίτερα μεγάλο βαθμό από τις προδιαγραφές και τις οδηγίες που θέτει ο ίδιος ο κατασκευαστής του προϊόντος, καταλείποντας όσο το δυνατόν μικρότερο περιθώριο πρωτοβουλίας, αυτοτελούς σχεδιαστικής και ερευνητικής συμβολής και αυτοσχεδιασμού στον εφαρμόζοντα αυτές μηχανικό/τεχνικό ή σε εξατομίκευση και παραμετροποίηση από την αναθέτουσα που τυχόν δώσει στον μηχανικό/τεχνικό εντολή όπως εφαρμόσει τέτοιες

προσαρμογές, ενώ κατά κανόνα αφορούν σε μικρό σχετικά βαθμό εργασίες επί εδάφους, υπεδάφους ή μόνιμες μετατροπές και κατασκευές σε ήδη υπάρχοντα κτίρια, εμπλέκουν δε ελάχιστη εξατομίκευση, προσαρμογή και συνάρτηση με τις χωροθετικές, εδαφικές και άλλες τεχνικές και φυσικές ιδιαιτερότητας του χώρου όπου το προϊόν θα εγκατασταθεί, ενώ δεν απαιτούν κατά κανόνα ειδική επιμέρους μελέτη για έκαστο προκείμενο συμβατικό αντικείμενο και όπου αυτή απαιτείται, κατά κανόνα πάλι, προέρχεται εκ των προτέρων και πριν την προμήθεια από την ίδια την αναθέτουσα.

Στην αντίστροφη περίπτωση όλων των ανωτέρω, προέχει ο χαρακτήρας του έργου. Τα παραπάνω δε κριτήρια αναφέρονται ενδεικτικά και πάντα τελούν σε ad hoc συνθετική και συνδυαστική μεταξύ τους εκτίμηση, χωρίς η πλήρωση ή μη πλήρωση ενός ή περισσότερων από αυτά να δύναται άνευ ετέρου και αυτόματα να οδηγήσει στην κατάγνωση του ενός ή του άλλου χαρακτήρα ως κύριου. Πάντως, όταν το τελικό αποτέλεσμα που αναμένεται να προκύψει κατά την ολοκλήρωση της σύμβασης συνίσταται σε ένα σύνολο σταθερών εμπειρηγμένων και εγκατεστημένων με σταθερό τρόπο και χωρίς ευχερή δυνατότητα αποξήλωσης, περισσότερων αυτοτελών κατασκευών, οι οποίες τοποθετήθηκαν και ούτως κατέστησαν συστατικά, μετά από εκτεταμένη διαμόρφωση εδάφους, νέες συνδέσεις και δίκτυα και εκτεταμένες επεμβάσεις στο υπέδαφος, δεν δύναται παρά το κύριο αντικείμενο να είναι αυτό του έργου και όχι της προμήθειας των επιμέρους κατασκευών (βλ. ΑΕΠΠ 484-485/2019, 590/2018, 910-911/2018, 173/2017 κ.ά.).

12. Από τα παραπάνω μπορεί να συναχθεί με σαφήνεια ότι κρίσιμα στοιχεία για τον προσδιορισμό του αντικείμενου της σύμβασης ως έργου και την για τον λόγο αυτό υπαγωγή της στις διατάξεις περί δημοσίων συμβάσεων έργων, αποτελούν, εκτός από τη σύνδεση με το έδαφος ή ως συστατικού, αφ' ενός μεν η ειδική και εμπειριστατωμένη τεχνική γνώση και επέμβαση σε τέτοιο βαθμό που να καθιστά τη δραστηριότητα αυτή τεχνικά ή οικονομικά αυτοτελή (βλ. ΕλΣυν 609/2012, Πράξεις VII Τμ. 202, 203, 94/2011, 392, 403/2010), αφ' ετέρου δε ο ενιαίος, ολοκληρωμένος και λειτουργικά ή οικονομικά αυτοτελής χαρακτήρας του τελικού παραδοτέου (πρβλ. ΔΕΚ Απόφαση του Δικαστηρίου της 5ης Οκτωβρίου 2000, Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά Γαλλικής Δημοκρατίας, C-16/98, Συλλογή 2000 I-08315).

Όμως, τα γενικά αυτά κριτήρια πρέπει να εκτιμώνται κατά περίπτωση (ad hoc), όπως περιπτώσιολογικά παρατέθηκε ανωτέρω και, πάντως, με προσεκτική θεώρηση του συνόλου των ειδικών συνθηκών και των εγγράφων της σύμβασης, ιδίως δε της διακήρυξης και των προδιαγραφών που διαλαμβάνονται σ' αυτήν.

B. ΕΠΙ ΜΕΡΟΥΣ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σύμφωνα με τα ανωτέρω γενόμενα δεκτά, από τα στοιχεία που συγκροτούν τον διοικητικό φάκελο που έχει προσκομίσει η αναθέτουσα αρχή και που πρέπει να ληφθούν υπ' όψιν για τη διερεύνηση του χαρακτήρα των συμβάσεων του ελέγχου, παρατηρούνται τα ακόλουθα:

13. Όπως προκύπτει από την προδιαληφθείσα προδικασία και την εν συνεχεία προκήρυξη της ελεγχόμενης σύμβασης, το αντικείμενό της, όπως αυτό περιγράφεται στη 08/2019 Διακήρυξη της αναθέτουσας αρχής υπό τον τίτλο «Δράσεις Ενεργειακής Αναβάθμισης του ΠΓΝΙ», δεν συνιστά «έργο», κατά την έννοια της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ και του ν.4412/2016, δεδομένου ότι η αιτούμενη ενεργειακή αναβάθμιση, δεν συγκροτεί ένα ενιαίο, ολοκληρωμένο και αυτοτελές λειτουργικά κατασκευαστικό αποτέλεσμα, αλλά λειτουργεί διακηρυκτικά ως «σκέπη» για τη στέγαση ποικίλων αντικειμένων των επί μέρους έργων, τα οποία έχουν διαφορετικές μεταξύ τους τεχνικές λειτουργίες και, επιπλέον, ανάγονται, από πλευράς υπαγωγής τους στους κανόνες σύναψης δημοσίων συμβάσεων, σε διαφόρους συμβατικούς τύπους και, συναφώς, σε ιδιαίτερους κανόνες προκήρυξης, δημοσιότητας και, εν γένει, διαδικασίας ανάθεσης.

14. Όπως προκύπτει και από την υπ' αριθμ. πρωτ.: οικ 4144/29.05.2018 πρόσκληση για την υποβολή προτάσεων στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη" – Άξονας Προτεραιότητας 10 "Εφαρμογή Στρατηγικών Επίτευξης Χαμηλών Εκπομπών Διοξειδίου του Άνθρακα με έμφαση στις αστικές περιοχές" με τίτλο "Ενεργειακή αναβάθμιση δημοσίων κτιρίων – παραγωγή ενέργειας από μονάδες ΣΗΘΥΑ ή με χρήση ΑΠΕ σε νοσοκομεία", κλήθηκαν οι φορείς που εμπίπτουν στις παρακάτω κατηγορίες δυνητικών Δικαιούχων:

"Νοσοκομεία του Ε.Σ.Υ. τα οποία έχουν δυναμικότητα

- τουλάχιστον 400 κλινών στην Περιφέρεια Αττικής και

- τουλάχιστον 200 κλινών στις υπόλοιπες Περιφέρειες

για την υποβολή προτάσεων έργων (πράξεων), προκειμένου να ενταχθούν και χρηματοδοτηθούν στο πλαίσιο του παραπάνω Άξονα Προτεραιότητας Νο 10 «Εφαρμογή Στρατηγικών Επίτευξης Χαμηλών Εκπομπών Διοξειδίου του Άνθρακα με έμφαση στις αστικές περιοχές» του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον & Αειφόρος Ανάπτυξη» 2014-2020....[...]. Επίσης, φυσικό αντικείμενο της πράξης, όπως αναφέρεται στο Τεχνικό Δελτίο Πράξης με το οποίο η ως άνω πράξη εντάχθηκε στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα της Ε.Υ.Δ. Ε.Π. ΥΜΕΠΕΡΑΑ, αποτελεί η: "[...] ενεργειακή αναβάθμιση του Πανεπιστημιακού Γενικού Νοσοκομείου Ιωαννίνων με παράλληλη παραγωγή ενέργειας με χρήση ΑΠΕ. Η συγκεκριμένη αναβάθμιση θα επιτευχθεί με συνδυασμό επτά διακριτών παρεμβάσεων: [...] **Στις δραστηριότητες της πράξης περιλαμβάνονται επίσης δράσεις δημοσιότητας, η έκδοση του τελικού Πιστοποιητικού Ενεργειακής Απόδοσης μετά την ολοκλήρωση των παρεμβάσεων και συμβουλευτικές υπηρεσίες.** Το βασικό αποτέλεσμα της συγκεκριμένης πράξης θα είναι η μείωση της κατανάλωσης πρωτογενούς ενέργειας κατά 35% περίπου, γεγονός που συνεπάγεται σημαντική μείωση του λειτουργικού κόστους του νοσοκομείου κατά 900.000€ περίπου με τρέχουσες τιμές ενέργειας, καθώς και μείωση κατά 35% περίπου των εκπομπών CO2".

Όπως ρητά αναφέρεται στο ως άνω ΤΔΕ "[...] το έργο αφορά την ενεργειακή αναβάθμιση του Πανεπιστημιακού Γενικού Νοσοκομείου Ιωαννίνων, η οποία **συνεισφέρει στη μείωση του ενεργειακού, περιβαλλοντικού και οικονομικού αποτυπώματος του Νοσοκομείου στην ευρύτερη περιοχή της Ηπείρου για τις επόμενες δεκαετίες**".

Σε άλλο σημείο αναφέρεται ότι "[...] **το έργο έχει ως κύριο αντικείμενο την αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης και διασφάλιση της προώθησης των απαιτήσεων περιβαλλοντικής προστασίας, απόδοσης πόρων, μετριασμού κλιματικής αλλαγής, καθώς ο στόχος του είναι η συνολική Ενεργειακή Αναβάθμιση του Πανεπιστημιακού Γενικού Νοσοκομείου Ιωαννίνων**» [...]".

Από όλα τα ανωτέρω αναφερόμενα προκύπτει αβίαστα ότι η «ενεργειακή αναβάθμιση του ΠΓΝΙ» που αποτελεί ονομαστική «σκέπη» της 8/2019 Διακήρυξης δεν συνιστά, κατ' ουσίαν, ως αντικείμενο της ελεγχόμενης σύμβασης, «έργο» κατά την έννοια των διατάξεων του άρθρου 2 παρ. 1 περ. 6 και 7 του ν.4412/2016, αλλά, αντιθέτως, ανάγεται σε ικανοποίηση απαιτήσεων περιβαλλοντικού και αναπτυξιακού επιπέδου, αφού, όπως ρητά αναφέρεται στο ΤΔΕ της πράξης ένταξης, το έργο, δηλαδή η «**ενεργειακή αναβάθμιση**» έχει ως κύριο αντικείμενο την αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης και διασφάλιση της προώθησης των απαιτήσεων περιβαλλοντικής προστασίας, απόδοσης πόρων, μετριασμού κλιματικής αλλαγής, συνεισφέρει στη μείωση του ενεργειακού, περιβαλλοντικού και οικονομικού αποτυπώματος του Νοσοκομείου στην ευρύτερη περιοχή της Ηπείρου για τις επόμενες δεκαετίες, καθώς επίσης ότι, εν τέλει, μετά τις παρεμβάσεις, θα εκδοθεί το τελικό Πιστοποιητικό Ενεργειακής Απόδοσης του Νοσοκομείου (Πιστοποιητικό τύπου Β), ως περιβαλλοντική απαίτηση. Επομένως, η εν λόγω «**ενεργειακή αναβάθμιση**» συνιστά «πρόγραμμα» (project) υπό την ευρεία έννοια του όρου, με σκοπό την προώθηση απαιτήσεων εν γένει περιβαλλοντικής προστασίας, η δε σχέση της με τα προκηρυσσόμενα υποέργα εξαντλείται στο ότι η

ολοκλήρωση αυτών αποτελεί προϋπόθεση για την διαπίστωση και αξιολόγηση από τις αρμόδιες αρχές της ενεργειακής ταυτότητας του Νοσοκομείου και την εντέλει κατάταξή του στην ενεργειακή κατηγορία Β.

15. Εξ άλλου, η υπό έλεγχο διαγωνιστική διαδικασία, δεν αποσκοπεί αυτοτελώς, η ίδια, στην ενεργειακή αναβάθμιση του Νοσοκομείου από τάξη Δ σε τάξη Β, δεδομένου ότι η τελευταία δεν συνιστά παραδοτέο της εν λόγω σύμβασης και, ως εκ τούτου, δεν αποτελεί υποχρέωση κανενός αναδόχου ο συντονισμός, η εποπτεία, η επίβλεψη, η ασφάλιση και η βεβαίωση του ενιαίου λειτουργικού αποτελέσματος του συνόλου των αναγκαίων μέτρων και εργασιών (και μάλιστα χωρίς να απαιτείται ρητώς η εργασία μηχανικού), ούτως ώστε να επιτευχθεί ο συγκεκριμένος στόχος. Η αναθέτουσα αρχή, λαμβάνοντας υπόψη τόσο τη μελέτη ενεργειακής αναβάθμισης όσο και τις λοιπές μελέτες που τηρεί στο αρχείο της, επέλεξε την προκήρυξη των συγκεκριμένων συμβάσεων, τα παραδοτέα των οποίων δεν αποτελούν καθεαυτά βεβαίωση της ενεργειακής αναβάθμισης του Νοσοκομείου, αλλά απαιτούνται ως αναγκαίες παρεμβάσεις, προκειμένου η αναθέτουσα αρχή να προβεί σε περαιτέρω ενέργειες, έτσι ώστε, μετά την ολοκλήρωση αυτών, να βεβαιωθεί η ικανοποίηση των προβλεπόμενων από την ενεργειακή μελέτη αναγκών και να καταστεί δυνατή η πιστοποίηση της ενεργειακής αναβάθμισης με την έκδοση του Πιστοποιητικού Ενεργειακής Απόδοσης τύπου Β.

16. Περαιτέρω, λαμβάνοντας υπόψη ότι:

α) η ελεγχόμενη διαγωνιστική διαδικασία αφορούσε δώδεκα (12) τμήματα (υποέργα) για το καθένα από τα οποία παρεχόταν δυνατότητα υποβολής αυτοτελούς προσφοράς,

β) προβλέπονταν διαφορετικά κριτήρια συμμετοχής και τεχνικές προδιαγραφές ανά τμήμα (υποέργο),

γ) υπήρχε χωριστός οικονομικός προϋπολογισμός ανά τμήμα (υποέργο),

δ) σε κάθε υποέργο αντιστοιχούσε χωριστός αύξων αριθμός διαγωνιστικής διαδικασίας στο ΕΣΗΔΗΣ (αναρτήθηκαν δηλαδή δώδεκα διαγωνισμοί με την ίδια διακήρυξη και ξεχωριστό α/α στο ΕΣΗΔΗΣ),

ε) το παραδοτέο του κάθε τμήματος (υποέργου) σύμφωνα με τους όρους της διακηρύξεως είναι ανεξάρτητο από την πορεία υλοποίησης των λοιπών παραδοτέων (υποέργων),

στ) τα δώδεκα (12) τμήματα (υποέργα) προκηρύχθηκαν ορθά στην Ε.Ε.Ε., με την πρόβλεψη για υποβολή προσφοράς σε ένα ή περισσότερα τμήματα, σύμφωνα με τον επιμέρους προϋπολογισμό του κάθε τμήματος, όπως αυτός περιγραφόταν στην προκήρυξη,

κρίνεται ότι πληρούνται οι απαιτήσεις της παραγράφου 6 του άρθρου 4 του ν.4412/2016 και ως εκ τούτου, τα διάφορα μέρη της ελεγχόμενης σύμβασης μπορούν να διαχωρισθούν. Ως εκ τούτου, δεν πληρούνται οι εκ του νόμου προϋποθέσεις εφαρμογής της παρ. 7 του ιδίου άρθρου, και γι' αυτόν το λόγο, δεν υφίσταται η απαίτηση για γνώμη του αρμοδίου Τεχνικού Συμβουλίου. Η αναθέτουσα αρχή εν προκειμένω, όφειλε να προκηρύξει τα χωριστά τμήματα της σύμβασης, σύμφωνα με τις διατάξεις που αφορούν το αντικείμενο εκάστου τμήματος.

17. Κατόπιν των ανωτέρω, επιβάλλεται να χωρήσει αυτοτελώς η θεώρηση του αντικειμένου κάθε Τμήματος (υποέργου) από τα δώδεκα εν συνόλω υποέργα της ελεγχόμενης σύμβασης

17.1. Το υποέργο 1 «Προμήθεια & εγκατάσταση εξοπλισμού για αναβάθμιση (BMS)» αποτελεί σύμβαση με αντικείμενο το έργο για τους εξής λόγους:

1) Όπως προκύπτει από τα στοιχεία της σχετικής διακηρύξεως, οι εργασίες που περιγράφονται απαιτούν ειδικές τεχνικές γνώσεις που δεν απευθύνονται στον μέσο τεχνίτη που δραστηριοποιείται στη συγκεκριμένη αγορά. Πιο συγκεκριμένα, στη σχετική διακήρυξη προβλέπονται εργασίες αντικατάστασης του υπάρχοντος αναλογικού συστήματος ρύθμισης θερμοκρασίας και υγρασίας των χώρων και προσαγόμενου αέρα στις εγκαταστάσεις κεντρικού κλιματισμού (climo) με αντίστοιχο ψηφιακό σύστημα

ενταγμένο στο BMS. Πέραν αυτού, προβλέπεται η αντικατάσταση των παλαιών πινάκων αυτοματισμού (τύπου RS ελεγκτές) με νέο υλικό, η αντικατάσταση των παλιών αυτόνομων ελεγκτών των κλιματιστικών μονάδων του Νοσοκομείου (τύπου climo) με νέους πλήρως προγραμματισμένους ελεγκτές και σύνδεση αυτών με το υπόλοιπο σύστημα BMS του Νοσοκομείου.

2) Επιπρόσθετα απαιτείται ειδική τεχνική γνώση καθώς απαιτείται η γνώση του υφιστάμενου λογισμικού παρακολούθησης BMS (Desigo Insight v 5.1- Siemens Switcherland Ltd) του Νοσοκομείου, καθώς ο ανάδοχος οφείλει να έχει γνώση ότι τα υλικά που θα χρησιμοποιήσει είναι πλήρως συμβατά με το σχετικό λογισμικό, το οποίο ο ανάδοχος οφείλει να αναβαθμίσει στην τρέχουσα έκδοση. Εν γένει οι αναφερόμενες εργασίες περιλαμβάνουν το σχεδιασμό/προγραμματισμό και την εκκίνηση του κεντρικού συστήματος, εργασίες οι οποίες απευθύνονται σε προσωπικό με ειδικές τεχνικές γνώσεις.

3) Τέλος προβλέπεται ότι όλα τα υλικά και μικροϋλικά που θα απαιτηθούν για την εγκατάσταση, σύνδεση, σχεδιασμό και προγραμματισμό του αντικειμένου της ελεγχόμενης σύμβασης βαρύνουν τον ανάδοχο, ο οποίος μπορεί να κάνει χρήση των υπάρχουσών καλωδιώσεων σε περίπτωση που αυτές είναι συμβατές με το όλο εγχείρημα και να κατασκευάσει νέες καλωδιώσεις, αν αυτό απαιτηθεί, ενώ στους γενικούς όρους προβλεπόταν η υποχρέωση, ο προμηθευτής να έχει επισκεφθεί το χώρο και να έχει λάβει γνώση των συνθηκών, έχοντας καταθέσει τη σχετική βεβαίωση της Τεχνικής Υπηρεσίας στην τεχνική του προσφορά. Το ανωτέρω γεγονός ενισχύει τη σκέψη ότι για την εκπόνηση των εν λόγω εργασιών απαιτούνται ειδικές τεχνικές γνώσεις, σύμφωνα με τις οποίες, παρά το γεγονός ότι πριν την υποβολή προσφοράς ο υποψήφιος ανάδοχος θα έχει επισκεφθεί το χώρο του Νοσοκομείου και θα έχει λάβει γνώση των συνθηκών, κατά την εκτέλεση των εν λόγω εργασιών θα απαιτηθεί να μελετηθούν τα ηλεκτρολογικά σχέδια του Νοσοκομείου και θα αξιολογηθεί εάν οι υπάρχουσες καλωδιώσεις ικανοποιούν τις απαιτήσεις για το εν λόγω παραδοτέο, γεγονός που απαιτεί την παρουσία και επίβλεψη από εξειδικευμένο μηχανικό της Τεχνικής Υπηρεσίας του Νοσοκομείου, καθώς από την διακήρυξη δεν προβλέπεται ρητή απαίτηση για επίβλεψη/συντονισμό των εργασιών από μηχανικό του αναδόχου. Επιπρόσθετα, λαμβάνοντας υπόψη την πιθανή ανάγκη για κατασκευή νέων καλωδιώσεων και τα τεχνικά προβλήματα που δύνανται να προκύψουν κατά την εκτέλεση των εν λόγω εργασιών, ανάγκη η οποία δεν περιγράφεται λεπτομερώς στην ελεγχόμενη σύμβαση, ενισχύεται ο απρόβλεπτος χαρακτήρας τμήματος της υλοποίησης της εν λόγω σύμβασης, γεγονός που ομοίως ενισχύει τα χαρακτηριστικά του έργου, όπου προβλέπεται η ύπαρξη απροβλέπτων.

Προς τούτο άλλωστε, συνηγορεί και το γεγονός της ύπαρξης, εν προκειμένω, μιας ειδικής τεχνικής περιγραφής των προς εκτέλεση εργασιών, οι οποίες αποτελούν δραστηριότητα του Παραρτήματος II του Προσαρτήματος Α του ν.4412/2016 που δύναται να συμπεριληφθεί στην τάξη 45.31 “Καλωδιώσεις και ηλεκτρολογικές εγκαταστάσεις” ή/και 45.34 “Λοιπές εγκαταστάσεις παροχών σε κτίρια”.

4) Το παραδοτέο της εν λόγω σύμβασης αποτελεί μια επέμβαση στην κτιριακή υποδομή του Νοσοκομείου και ως υποδομή είναι συνδεδεμένη και διαλειτουργεί μονομερώς με τμήματα της υπό έλεγχο σύμβασης, υπό την έννοια ότι, προκειμένου να ολοκληρωθούν οι εργασίες που προβλέπονται στο εν λόγω τμήμα, θα πρέπει να έχουν ολοκληρωθεί και παραδοθεί λειτουργικά τα αντικείμενα των λοιπών τμημάτων, προκειμένου να είναι δυνατή η διασύνδεσή τους με το BMS του Νοσοκομείου.

Από τα ανωτέρω εκτιθέμενα, προκύπτει ότι η αναθέτουσα αρχή εσφαλμένα όρισε το αντικείμενο της ελεγχόμενης σύμβασης, ως προμήθεια, ενώ, κατ’ ορθή ερμηνεία και εφαρμογή των σχετικών διατάξεων όφειλε να το προσδιορίσει ως έργο και να προβεί στην δέουσα προκήρυξη διαδικασίας σύναψης δημόσιας σύμβασης έργου.

17.2. Το υποέργο 2 “Αντικατάσταση αντλιών θέρμανσης – ψύξης – ζεστού νερού χρήσης, με αντίστοιχες inverter (προμήθεια & εγκατάσταση)” αποτελεί μεικτή σύμβαση προμήθειας – υπηρεσίας για τους εξής

λόγους:

1) Όπως προκύπτει από τα στοιχεία της σχετικής διακηρύξεως και από το υπ. αριθ. πρωτ. 29426/26.11.2020 απαντητικό υπόμνημα του Νοσοκομείου, η εγκατάσταση του εξοπλισμού θα γίνει σε υφιστάμενο δίκτυο του Νοσοκομείου (ΑΕΠΠ 910-911/2018, 484-485/2019).

2) Όπως προκύπτει από το Παράρτημα Β' – Τεχνικές Προδιαγραφές της σχετικής διακήρυξης, οι εργασίες που απαιτούνται δεν απαιτούν ειδικές τεχνικές γνώσεις και απευθύνονται στον μέσο τεχνίτη που τοποθετεί τον προμηθευόμενο εξοπλισμό. Ενδεικτικά, όπως προκύπτει από τους όρους της διακήρυξης, *“Ο προμηθευτής θα πρέπει να διαθέτει τουλάχιστον δύο τεχνικούς διαφόρων ειδικοτήτων (υδραυλικός, ηλεκτρολόγος κλπ.), με κατάλληλη άδεια ασκήσεως επαγγέλματος [...] Στην τιμή περιλαμβάνεται η προμήθεια [...] τυχόν οικοδομικές εργασίες που θα απαιτηθούν [...] Για οποιαδήποτε ζημιά προκληθεί στον υφιστάμενο Η/Μ εξοπλισμό ή σε οικοδομικά στοιχεία, αποκλειστικός υπεύθυνος είναι ο προμηθευτής και υποχρεούται στην άμεση αποκατάσταση αυτής”*. Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι για τη λειτουργική παράδοση της εν λόγω σύμβασης, δεν απαιτούνται εξειδικευμένες τεχνικές ή επιστημονικές γνώσεις, αλλά οι συνήθεις γνώσεις των τεχνικών που δραστηριοποιούνται στην εν λόγω αγορά. Οι οποιοσδήποτε οικοδομικές εργασίες που θα προκύψουν κατά την εγκατάσταση του εξοπλισμού, αποτελούν απλές τεχνικές οικοδομικές εργασίες δυνάμενες να εκτελεσθούν από το μέσο τεχνίτη. Τέλος για την εκτέλεση των εν λόγω εργασιών δεν προβλέπεται η απαίτηση ειδικών τεχνικών μέσων και η δημιουργία εγκαταστάσεων (ενδεικτικά μηχανήματα έργου, εργοτάξιο κλπ) (βλ. πράξεις VII Τμήματος 40/2011, 70/2010, 331, 374/2009, 316/2010, κλ. Ε 197/2017).

3) Για την εκπόνηση των ανωτέρω εργασιών που θα προκύψουν από την εγκατάσταση των αντλιών, σε υφιστάμενη υποδομή, δεν απαιτείται νέα μελέτη, αλλά το Νοσοκομείο χρησιμοποιεί στοιχεία υπαρχουσών μελετών η επίβλεψη για την εφαρμογή των οποίων έχει ήδη εκπονηθεί κατά την αρχική τοποθέτηση των ήδη υπαρχουσών αντλιών. Επιπρόσθετα, από ουδέν στοιχείο του φακέλου προκύπτει ότι απαιτείται εργασία μηχανικού ενώ την επίβλεψη δύναται να την κάνει και οποιοδήποτε στέλεχος της Τεχνικής Υπηρεσίας που είναι σχετικό με τις ανωτέρω εργασίες και όχι κατ' ανάγκη μηχανικός.

4) Οι εργασίες που απαιτούνται από υδραυλικό και ηλεκτρολόγο για την εγκατάσταση του εν λόγω εξοπλισμού είναι γνωστές στον ανάδοχο και δεν επικρατεί το στοιχείο του απροβλέπτου. Τυχόν οικοδομικές εργασίες που θα προκύψουν, αποτελούν τις συνήθεις εργασίες κατά την εκτέλεση των εν λόγω εργασιών και ο μέσος οικονομικός φορέας που δραστηριοποιείται στη συγκεκριμένη αγορά δύναται με σχετική ασφάλεια να τις προβλέψει και να τις συνυπολογίσει κατά την κατάθεση της οικονομικής του προσφοράς.

Κύριο αντικείμενο της εν λόγω σύμβασης, σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 2 εδάφιο δεύτερο, είναι η προμήθεια, δεδομένου ότι η εκτιμώμενη αξία της προμήθειας είναι η υψηλότερη, όπως προκύπτει και από τον πίνακα της άνω παρ. 4 της παρούσας.

17.3. Το υπόεργο 3 “Αντικατάσταση φωτιστικών- λαμπτήρων, με αντίστοιχα τεχνολογίας led (προμήθεια & εγκατάσταση)” αποτελεί μεικτή σύμβαση προμήθειας – υπηρεσίας, καθώς αφορά την προμήθεια φωτιστικών ίδιων χαρακτηριστικών με τα υφιστάμενα και λαμπτήρων με αντίστοιχα μήκη με τους υφιστάμενους λαμπτήρες και εργασίες εγκατάστασης και τοποθέτησης αυτών. Για τις ως άνω εργασίες, όπως αυτές περιγράφονται στη σχετική διακήρυξη και για την περάτωση των οποίων δεν απαιτείται η εκπόνηση και εφαρμογή μελέτης, εκτιμάται ότι δεν απαιτούνται ιδιαίτερες τεχνικές γνώσεις και μέθοδοι ούτε εξειδικευμένο επιστημονικό ή τεχνικό προσωπικό. Προς τούτο άλλωστε συνηγορεί και το γεγονός της ύπαρξης, εν προκειμένω, μιας απλής τεχνικής περιγραφής των προς εκτέλεση εργασιών, οι οποίες δεν αποτελούν δραστηριότητα του Παραρτήματος II του Προσαρτήματος Α του ν.4412/2016.

Κύριο αντικείμενο της εν λόγω σύμβασης, σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 2 εδάφιο δεύτερο, είναι η

προμήθεια, δεδομένου ότι η εκτιμώμενη αξία της προμήθειας είναι η υψηλότερη, όπως προκύπτει και από τον πίνακα της άνω παρ. 4 της παρούσας.

17.4. Το υπόεργο 4 “Αντικατάσταση θυρών εισόδου, με αντίστοιχες ενεργειακού τύπου (προμήθεια & εγκατάσταση)” και το υπόεργο 5: “Αντικατάσταση θυρών εξόδου κινδύνου, με αντίστοιχες ενεργειακού τύπου (προμήθεια & εγκατάσταση)” αποτελούν μεικτές συμβάσεις προμήθειας – υπηρεσίας, καθώς:

1) Όπως προκύπτει από τα στοιχεία της σχετικής διακήρυξης και από το υπ. αριθ. πρωτ. 29426/26.11.2020 απαντητικό υπόμνημα του Νοσοκομείου, η εγκατάσταση του εξοπλισμού θα γίνει: “[...] στις ίδιες θέσεις με τα ίδια γεωμετρικά χαρακτηριστικά” (ΑΕΠΠ 910-911/2018, 484-485/2019).

2) Όπως προκύπτει από το Παράρτημα Β’ – Τεχνικές Προδιαγραφές της σχετικής διακήρυξης, το σύνολο των απαιτήσεων που παρατίθενται για τα δύο υπόεργα, αφορά τις τεχνικές προδιαγραφές των προς προμήθεια ειδών (θυρών) και τις λεπτομέρειες που σχετίζονται με τα σημεία τοποθέτησής τους. Απουσιάζει οποιαδήποτε απαίτηση ή περιγραφή των τεχνικών γνώσεων του προσωπικού που θα εκτελέσει τις σχετικές εργασίες, ενώ η μόνη αναφορά περιορίζεται στο: “ο κατασκευαστής και ο προμηθευτής να διαθέτουν ISO 9001:2015”, το οποίο αφορά σε όλες τις κατηγορίες των εταιρειών, ανεξάρτητα από το είδος, το μέγεθος και το παρεχόμενο (προϊόν ή υπηρεσία), η δε ύπαρξή του διασφαλίζει την προσδοκώμενη ποιότητα στα προϊόντα και υπηρεσίες που προσφέρει ένας οικονομικός φορέας.

3) Όπως άλλωστε προκύπτει και από τη σχετική νομολογία (βλ. ΕΣ Τμ IV 129/2011, Τμ VI 1648/2011, Τμ. IV 28B/2016, Κλ. ΣΤ 107/2019, Κλ. Ε 236/2019, Τμ VI 1453/2019) η προμήθεια και η τοποθέτηση θυρών και αυτόματων θυρών χαρακτηρίζεται ως σύμβαση προμήθειας και υπηρεσίας, όταν το αντικείμενο (το παραδοτέο) για τη συγκεκριμένη σύμβαση είναι η τοποθέτηση θυρών, χωρίς παρεμβάσεις στη γεωμετρία του κτιρίου ή στη στατικότητα αυτού. Αντιθέτως, όταν προβλέπονται ουσιαστικές τροποποιήσεις στα γεωμετρικά χαρακτηριστικά του κτιρίου ή όταν το παραδοτέο δεν είναι η τοποθέτηση των θυρών αλλά ένα ευρύτερο σύνολο εργασιών και παρεμβάσεων σε κτιριακές υποδομές, μέρος του οποίου είναι η τοποθέτηση των θυρών, τότε η τοποθέτηση των θυρών αποτελεί τμήμα μιας σύμβασης με αντικείμενο το έργο, καθώς στην περίπτωση αυτή το παραδοτέο από την πλευρά του αναδόχου δεν είναι η τοποθέτηση των θυρών αλλά ένα ενιαίο λειτουργικό αποτέλεσμα όπως λόγου χάριν η ανακαίνιση ενός κτιρίου (βλ.ΕΣ ΤΜ IV 54/2016, Κλ Ε 272/2016, Τμ. IV 117/2017, Τμ VII 295/2017, Τμ Μειζ. 1146/2017, Κλ Ε 864/2018).

4) Οι εργασίες που απαιτούνται από απλό τεχνικό προσωπικό για την εγκατάσταση των θυρών που προβλέπονται στα υπόεργα (4) και (5) είναι γνωστές στον ανάδοχο και δεν επικρατεί το στοιχείο του απροβλέπτου. Τυχόν οικοδομικές εργασίες που θα προκύψουν, αποτελούν τις συνήθεις εργασίες που απαντώνται κατά την εκτέλεση των εν λόγω εργασιών και ο μέσος οικονομικός φορέας που δραστηριοποιείται στη συγκεκριμένη αγορά δύναται με σχετική ασφάλεια να τις προβλέψει και να τις συνυπολογίσει κατά την κατάθεση της οικονομικής του προσφοράς (βλ. πράξεις VII Τμήματος 40/2011, 70/2010, 331, 374/2009, 316/2010, Κλ. Ε 197/2017).

Κύριο αντικείμενο της εν λόγω σύμβασης, σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 2 εδάφιο δεύτερο, είναι η προμήθεια, δεδομένου ότι η εκτιμώμενη αξία της προμήθειας είναι η υψηλότερη, όπως προκύπτει και από τον πίνακα της άνω παρ. 4 της παρούσας.

17.5. Το υπόεργο 6 “Βελτίωση θερμομόνωσης σε δώματα του κτιρίου του Νοσοκομείου (προμήθεια & εγκατάσταση)” αποτελεί μεικτή σύμβαση προμήθειας – υπηρεσίας καθώς:

1) Όπως προκύπτει τόσο από τα στοιχεία της διακήρυξης όσο και από το υπ. αριθ. πρωτ. 29426/26.11.2020 απαντητικό υπόμνημα του Νοσοκομείου, το παραδοτέο του υποέργου αφορά: “[...] παρεμβάσεις αντικατάστασης υφιστάμενων δομικών στοιχείων ή αποκατάστασης φθορών του κτιριακού

κέλυφους, στις ίδιες θέσεις με τα ίδια γεωμετρικά χαρακτηριστικά”. Περαιτέρω εκτιμάται ότι οι εργασίες που περιγράφονται στην ενότητα με τίτλο “Διαμόρφωση διαδρόμων διαφυγής” της διακήρυξης αφορούν απλές εργασίες που απευθύνονται στο μέσο τεχνίτη, χωρίς εξειδικευμένη τεχνική ικανότητα με χρήση των υφιστάμενων προδιαγραφών και υποδομών καθώς μεταξύ άλλων προβλέπεται: “[...] Τοποθέτηση τριών πλακών πεζοδρομίου κατά πλάτος 50 X 50 cm χρώματος λευκού με ελεύθερους αρμούς των 1,5 cm. Η τοποθέτηση θα γίνει πάνω από την ψηφίδα στα ίδια σημεία που ήταν ο προηγούμενος διάδρομος. Για την στήριξη των χειρολισθήρων θα κατασκευαστούντσιμεντένιες βάσεις με σκυρόδεμα C16/20 σχήματος Γ (όπως ακριβώς οι υφιστάμενες) διαστάσεων 50 + 50 cm πάχους 10 cm οπλισμένες με Φ8 ανά 10cm # . Η μια πλευρά τηςτσιμεντένιας βάσης θα τοποθετηθεί επι ψηφίδας στην επιφάνεια του δώματος πάνω από το γεώφασμα και στην άλλη θα αγκυρωθούν τα κατακόρυφα τμήματα του χειρολισθήρα. Πλήρης αντικατάσταση μεταλλικών τμημάτων του χειρολισθήρα (οριζόντια τμήματα, κατακόρυφα τμήματα, τμήματα στήριξης) με νέα υλικά ίδιων διατομών και διαστάσεων με τα υφιστάμενα. Η αρχή του κιγκλιδώματος του χειρολισθήρα και το τέλος θα γίνεται με καμπύλη (όπως το υφιστάμενο). Μετά την εγκατάσταση της μεταλλικής κατασκευής θα γίνει απόξεση και απομάκρυνση των οξειδώσεων με γυαλόχαρτο και συρματόβουρτσα, θα χρωματισθεί με αντισκωρικό αστάρι με διαλύτη νεφτιού και θα χρωματισθεί με δύο στρώσεις ελαιοχρώματος χρώματος γαλάζιου” (ΑΕΠΠ 910-911/2018, 484-485/2019).

2) Όπως προκύπτει από το Παράρτημα Β’ – Τεχνικές Προδιαγραφές της σχετικής διακήρυξης, το πλήθος των απαιτήσεων που παρατίθενται στο συγκεκριμένο υποέργο, αφορά την αναλυτική περιγραφή των απαιτούμενων εργασιών, από την μελέτη των οποίων δεν προκύπτει η απαίτηση ειδικών τεχνικών γνώσεων. Αξιολογώντας το γεγονός ότι στο πεδίο “Γ) ΕΙΔΙΚΟΙ ΟΡΟΙ” των τεχνικών προδιαγραφών του συγκεκριμένου υποέργου προβλέπεται: “[...] 3. Ο ανάδοχος θα πρέπει να διαθέτει εξειδικευμένο συνεργείο για την τοποθέτηση των ζητηθέντων υλικών. Να δοθούν στην τεχνική προσφορά τα ονοματεπώνυμα των τεχνικών που θα χρησιμοποιήσει και αποδεικτικά στοιχεία ότι έχουν εμπειρία από ανάλογα έργα”, κρίνεται ότι η εξειδίκευση του προσωπικού και η απαίτηση για σχετική εμπειρία κυμαίνεται στο όριο της εμπειρίας και της εξειδίκευσης κάθε τεχνίτη που θα κληθεί να παράσχει τεχνικές υπηρεσίες στον τομέα που δραστηριοποιείται. Στο συμπέρασμα αυτό κατατείνει και η σχετική νομολογία (βλ. ΕΣ Τμ. IV 210/2010, 211/2015, Τμ. VII 191/2015), σύμφωνα με την οποία η θερμομόνωση των ταρατσών που πραγματοποιείται με την προμήθεια και την τοποθέτηση ασφαλτόπανων χαρακτηρίζεται ως σύμβαση προμήθειας και υπηρεσίας όταν το αντικείμενο (το παραδοτέο) για τη συγκεκριμένη σύμβαση είναι η θερμομόνωση του κτιρίου, χωρίς παρεμβάσεις στη γεωμετρία ή στη στατικότητα αυτού. Αντιθέτως, όταν προβλέπονται ουσιαστικές τροποποιήσεις στα γεωμετρικά χαρακτηριστικά του κτιρίου ή όταν το παραδοτέο δεν είναι η τοποθέτηση των ασφαλτόπανων αλλά ένα ευρύτερο σύνολο εργασιών και παρεμβάσεων σε κτιριακές υποδομές, μέρος του οποίου είναι η θερμομόνωση των ταρατσών, τότε το συγκεκριμένο υποέργο αποτελεί τμήμα μιας σύμβασης με αντικείμενο το έργο, αφού, στην περίπτωση αυτή, το παραδοτέο από την πλευρά του αναδόχου δεν είναι η τοποθέτηση των ασφαλτόπανων αλλά ένα ενιαίο λειτουργικό αποτέλεσμα όπως λόγου χάριν η ανακαίνιση ενός κτιρίου (βλ.ΕΣ Κλ Ε 167/2016).

3) Οι εργασίες που απαιτούνται από απλό τεχνικό προσωπικό για τη βελτίωση της θερμομόνωσης των ταρατσών που προβλέπεται στο υποέργο (6) είναι γνωστές στον ανάδοχο και δεν επικρατεί το στοιχείο του απροβλέπτου. Τυχόν οικοδομικές εργασίες που θα προκύψουν, αποτελούν τις συνήθεις εργασίες που απαιτούν την εκτέλεση των εν λόγω εργασιών και ο μέσος οικονομικός φορέας που δραστηριοποιείται στη συγκεκριμένη αγορά δύναται με σχετική ασφάλεια να τις προβλέψει και να τις συνυπολογίσει κατά την κατάθεση της οικονομικής του προσφοράς. Οι εν λόγω εργασίες δεν αφορούν “Εγκαταστάσεις παροχών σε κτίρια” όπως προβλέπει η ομάδα 45.3 του Παραρτήματος II του Προσαρτήματος Α του ν.4412/2016. Ως εκ τούτου οι εργασίες μόνωσης που προβλέπονται στη διακήρυξη και αφορούν σε βελτίωση ήδη εγκατεστημένης μόνωσης εκτιμάται ότι δεν εμπίπτουν στην τάξη 45.32 του ανωτέρω Παραρτήματος (πρβλ. ΕΣ Τμ Μειζ 766/2019).

Κύριο αντικείμενο της εν λόγω σύμβασης, σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 2 εδάφιο δεύτερο, είναι η προμήθεια, δεδομένου ότι η εκτιμώμενη αξία της προμήθειας είναι η υψηλότερη, όπως προκύπτει και από τον πίνακα της άνω παρ. 4 της παρούσας.

17.6. Το υποέργο 7 “Εγκατάσταση κλιματισμού (VRF ή VRV), στους δύο (2) πάνω ορόφους κάθε πτέρυγας Κλινικών ward I- ward II- ward III (προμήθεια & εγκατάσταση) ” αποτελεί σύμβαση με αντικείμενο το έργο καθώς:

1) Όπως προκύπτει από τα στοιχεία της σχετικής διακηρύξεως, οι εργασίες που περιγράφονται απαιτούν ειδικές τεχνικές γνώσεις, που δεν απευθύνονται στον μέσο τεχνίτη που δραστηριοποιείται στη συγκεκριμένη αγορά. Πιο συγκεκριμένα, στη σχετική διακήρυξη προβλέπονται εργασίες εγκατάστασης πολυζωνικού, πολυδιαιρούμενου, αερόψυκτου συστήματος κλιματισμού, μεταβλητής ροής ψυκτικού μέσου R410A (VRV ή VRF). Συνολικά προβλεπόταν να τοποθετηθούν δώδεκα (12) εξωτερικές μονάδες, κάθε μία εκ των οποίων θα συνδεθεί με είκοσι πέντε (25) εσωτερικές μονάδες. Για την επίτευξη του όλου εγχειρήματος προβλέπεται η κατασκευή σωληνώσεων και καλωδιώσεων από το εξωτερικό περιβάλλον στο εσωτερικό του κτιρίου, με τέτοιο τρόπο, ώστε να εξασφαλίζεται η στεγανότητα (σε συνεννόηση με την Τεχνική Υπηρεσία του Νοσοκομείου).

2) Η προβαλλόμενη στο υπ’ αριθ. 29174/24.11.2020 απαντητικό έγγραφο θέση της αναθέτουσας αρχής ως προς το ότι οι απαιτούμενες εργασίες του εν λόγω υποέργου, δεν απαιτούν ειδικές τεχνικές γνώσεις και, ως εκ τούτου, δεν παρουσιάζουν τα εκ του νόμου χαρακτηριστικά στοιχεία του έργου, παρίσταται ανεπαρκής, δεδομένου ότι από τα στοιχεία του φακέλου και από τα απαντητικά υπομνήματα που τέθηκαν υπόψη της Αρχής, το Νοσοκομείο υποστηρίζει ότι: “[...] Η Τεχνική υπηρεσία συνέταξε τις τεχνικές προδιαγραφές για κάθε δράση, λαμβάνοντας υπόψη την εκπονηθείσα μελέτη ενεργειακής αναβάθμισης, σχετική έρευνα αγοράς και τα αρχεία της (μελέτες, σχέδια και περιγραφές για το σύνολο των εγκαταστάσεων και υποδομών) και υλοποίησε την διαδικασία έγκρισης του τεύχους δημοπράτησης [...] Κατασκευαστικά σχέδια καθώς και σχέδια λεπτομερειών παραμένουν τα αρχικά σχέδια της μελέτης εφαρμογής του νοσοκομείου, τα οποία και θα υλοποιηθούν υπό την επίβλεψη της Τεχνικής Υπηρεσίας του Νοσοκομείου [...] Για το υποέργο (7), αξιοποιήθηκε η υπάρχουσα μελέτη θερμικών φορτίων από την κατασκευάστρια Γερμανική εταιρεία [...] Τα σχέδια της μελέτης εφαρμογής υπάρχουν στην Τεχνική Υπηρεσία του Νοσοκομείου, η οποία θα υλοποιήσει και την επίβλεψη του υποέργου”. Εκ των ανωτέρω προκύπτει ότι το αντικείμενο του εν λόγω τμήματος (υποέργου) αποτελεί προϊόν διαφόρων μελετών και σχεδίων, την επίβλεψη υλοποίησης των οποίων θα έχει η Τεχνική Υπηρεσία του Νοσοκομείου, γεγονός που ενισχύει την ύπαρξη των χαρακτηριστικών του έργου στην ελεγχόμενη σύμβαση.

Προς τούτο άλλωστε συνηγορεί και το γεγονός της ύπαρξης, εν προκειμένω, μιας ειδικής τεχνικής περιγραφής των προς εκτέλεση εργασιών, οι οποίες αποτελούν δραστηριότητα του Παραρτήματος II του Προσαρτήματος Α του ν.4412/2016, που δύναται να συμπεριληφθεί στην τάξη 45.33 “Υδραυλικές εγκαταστάσεις”.

3) Οι προβαλλόμενοι ισχυρισμοί της αναθέτουσας αρχής σύμφωνα με τους οποίους: “Για το υποέργο (7), αξιοποιήθηκε η υπάρχουσα μελέτη θερμικών φορτίων από την κατασκευάστρια Γερμανική εταιρεία [...] . Η Τεχνική υπηρεσία [...] εξετάζοντας τον τρόπο και τα στοιχεία σύνδεσης των επί μέρους εξαρτημάτων καθώς και τις υφιστάμενες υποδομές, εξειδίκευσε με τους μηχανικούς της (όπως προαναφέρθηκε διαθέτει μηχανικούς όλων των ειδικοτήτων) τις τεχνικές προδιαγραφές, το κατακόρυφο διάγραμμα τοποθέτησης του εξοπλισμού (62ο σχετικό) και τις λεπτομέρειες εγκατάστασης του εξοπλισμού, συντάσσοντας και τις αντίστοιχες τεχνικές προδιαγραφές [...] Τα σχέδια της μελέτης εφαρμογής υπάρχουν στην Τεχνική Υπηρεσία του Νοσοκομείου, η οποία θα υλοποιήσει και την επίβλεψη του υποέργου”, αφ’ ενός μεν συνηγορούν στην ύπαρξη και εφαρμογή μελέτης για την υλοποίηση των εν λόγω παραδοτέων, αφ’ ετέρου

δε δηλώνουν την ανάγκη εποπτείας και επίβλεψης των παραδοτέων του εν λόγω υποέργου όχι από συνήθεις μηχανικούς, αλλά από εξειδικευμένους μηχανικούς της Τεχνικής Υπηρεσίας, γεγονός που ενισχύει την ήδη εκφρασμένη πεποίθηση ότι το αντικείμενο του εν λόγω τμήματος (υποέργου) περιέχει χαρακτηριστικά έργου.

Από τα ανωτέρω εκτιθέμενα προκύπτει ότι η αναθέτουσα αρχή εσφαλμένα όρισε το αντικείμενο της ελεγχόμενης σύμβασης ως προμήθεια, ενώ, κατ' ορθή ερμηνεία και εφαρμογή των σχετικών διατάξεων ώφειλε να το προσδιορίσει ως έργο και να προβεί στην δέουσα προκήρυξη διαδικασίας σύναψης δημόσιας σύμβασης έργου.

17.7. Το υποέργο 8 “Εγκατάσταση φωτοβολταϊκού συστήματος (net metering) 500 KW (προμήθεια & εγκατάσταση)” αποτελεί σύμβαση με αντικείμενο το έργο, καθώς:

1) Όπως προκύπτει από τα στοιχεία της σχετικής διακηρύξεως, οι εργασίες που περιγράφονται απαιτούν ειδικές τεχνικές γνώσεις που δεν απευθύνονται στον μέσο τεχνίτη που δραστηριοποιείται στη συγκεκριμένη αγορά. Πιο συγκεκριμένα, στη σχετική διακήρυξη προβλέπονται εργασίες εγκατάστασης φωτοβολταϊκού συστήματος ισχύος 507,78kW, προκειμένου να συμψηφίζεται η παραγόμενη ηλεκτρική ενέργεια με την καταναλισκόμενη εντός των εγκαταστάσεων του Π.Γ.Ν.Ι. και εγκατάστασης γειώσεων-συστήματος αντικεραυνικής προστασίας (ΣΑΠ). Σύμφωνα με τους όρους της διακήρυξης, το φωτοβολταϊκό σύστημα θα παράγει ετησίως 731.609kWh, σύμφωνα με την ενεργειακή μελέτη, οι οποίες δεν θα χρεώνονται από τον πάροχο ηλεκτρικού ρεύματος για εικοσιπέντε έτη. Η όλη δράση αποσκοπεί στο συμψηφισμό παραγόμενης-καταναλισκόμενης ενέργειας (διαδικασία γνωστή ως net-metering) και εφαρμόζεται σύμφωνα με τις διατάξεις της ΥΑ ΑΠΕΗΛ/Α/Φ1/οικ.24461 (ΦΕΚ 3583/Β/31.12.2014), ως αυτή καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από την ΥΑ ΑΠΕΗΛ/Α/Φ1/οικ.175067 (ΦΕΚ 1547/Β/05.05.2017). Η υποχρέωση της γνώσης από την πλευρά του αναδόχου του ανωτέρω περιγραφόμενου πλαισίου που απαιτείται για την υλοποίηση της συγκεκριμένης σύμβασης ενισχύει την ύπαρξη χαρακτηριστικών ειδικών γνώσεων και απαιτήσεων.

2) Η αναθέτουσα αρχή προέβη με το υπ' αριθ. 29174/24.11.2020 απαντητικό έγγραφο της στους ακόλουθους ισχυρισμούς: *“Για το υποέργο (7), αξιοποιήθηκε η υπάρχουσα μελέτη θερμικών φορτίων από την κατασκευάστρια Γερμανική εταιρεία [...] . Η Τεχνική υπηρεσία [...] εξετάζοντας τον τρόπο και τα στοιχεία σύνδεσης των επί μέρους εξαρτημάτων καθώς και τις υφιστάμενες υποδομές, εξειδίκευσε με τους μηχανικούς της (όπως προαναφέρθηκε διαθέτει μηχανικούς όλων των ειδικοτήτων) τις τεχνικές προδιαγραφές, το κατακόρυφο διάγραμμα τοποθέτησης του εξοπλισμού (62ο σχετικό) και τις λεπτομέρειες εγκατάστασης του εξοπλισμού, συντάσσοντας και τις αντίστοιχες τεχνικές προδιαγραφές [...] Τα σχέδια της μελέτης εφαρμογής υπάρχουν στην Τεχνική Υπηρεσία του Νοσοκομείου, η οποία θα υλοποιήσει και την επίβλεψη του υποέργου. Για το υποέργο (8) έχει ήδη εκδοθεί η απαιτούμενη από την υφιστάμενη νομοθεσία έγκριση δόμησης εργασιών μικρής κλίμακας [...] Τέλος ισχύουν και εδώ τα προαναφερόμενα στο υποέργο 7 [...] Η αναφορά για το υποέργο (8), ότι απαιτείται μελέτη αντικεραυνικής προστασίας και στατική μελέτη στα δώματα, είναι άστοχη αφού στο τεύχος δημοπράτησης προβλέπεται αυτές να γίνουν από τον ανάδοχο, που θα γνωρίζει το ακριβές βάρος και την ακριβή θέση του εξοπλισμού που θα τοποθετηθεί”*. Τα ανωτέρω αφ' ενός μεν συνηγορούν στην ύπαρξη και εφαρμογή μελέτης για την υλοποίηση των εν λόγω παραδοτέων, αφετέρου δηλώνουν την ανάγκη εποπτείας και επίβλεψης των παραδοτέων του εν λόγω υποέργου όχι από συνήθεις μηχανικούς, αλλά από μηχανικούς τους οποίους η Τεχνική Υπηρεσία εξειδίκευσε, γεγονός που ενισχύει την ήδη εκφρασμένη πεποίθηση ότι το αντικείμενο του εν λόγω τμήματος (υποέργου) περιέχει χαρακτηριστικά έργου.

3) Το φωτοβολταϊκό σύστημα, μεταξύ άλλων, περιελάμβανε 1.638 φωτοβολταϊκά πλαίσια ισχύος 310Wrp έκαστο, 26 μετατροπείς ισχύος μέγιστης φαινομενικής ισχύος 22kVA έκαστο με τουλάχιστον 3mprrt,

αυτοστήριχτη βάση αλουμινίου με βαρυτικές δοκούς για φωτοβολταϊκές εγκαταστάσεις σε δώματα με ένα πάνελ σε κατά πλάτος διάταξη και κλίση 10 μοιρών, τον απαραίτητο ηλεκτρολογικό εξοπλισμό για τη σύνδεση των ανωτέρω, όπως πίνακες, καλώδια DC και AC, κανάλια και συστήματα γείωσης, σύστημα αντικεραυνικής προστασίας κλπ. Ως εκ τούτου κρινόταν αναγκαία από πλευράς του αναδόχου η εκπόνηση στατικής μελέτης που να αποδεικνύει την καταλληλότητα τοποθέτησης της βάσης στήριξης στις συνθήκες των Ιωαννίνων, βάσει των Ευρωκωδίκων 1, 3 και 9, από την οποία θα προκύπτει το βάρος και η θέση των δοκών που θα συγκρατούν τις βάσεις στο δώμα και η θέση των ανεμοθραυστών. Περαιτέρω, προβλεπόταν από πλευράς του αναδόχου η εκπόνηση μελέτης αντικεραυνικής προστασίας, η διεκπεραίωση της διαδικασίας ενεργοποίησης του έργου από τον ΔΕΔΔΗΕ και η εκπόνηση Υπεύθυνης Δήλωσης Εγκαταστάτη (Υ.Δ.Ε.). Τα ανωτέρω συντείνουν στην απαίτηση ειδικών τεχνικών γνώσεων αλλά και εργασιών εξειδικευμένου μηχανικού. Προς τούτο άλλωστε συνηγορεί και το γεγονός της ύπαρξης, εν προκειμένω, μιας ειδικής τεχνικής περιγραφής των προς εκτέλεση εργασιών, οι οποίες αποτελούν δραστηριότητα του Παραρτήματος II του Προσαρτήματος Α του ν.4412/2016 που δύναται να συμπεριληφθεί στην τάξη 45.31 “Καλωδιώσεις και ηλεκτρολογικές εγκαταστάσεις” ή/και 45.34 “Λοιπές εγκαταστάσεις παροχών σε κτίρια”.

4) Σύμφωνα με τους όρους της σχετικής διακήρυξης, για το συγκεκριμένο τμήμα (υποέργο) προβλεπόταν εγκατάσταση σύμφωνα με τους ηλεκτρολογικούς κανονισμούς ΕΛΟΤ HD-384 και το πρότυπο IEC 62446. Επιπρόσθετα, υπήρχε πρόβλεψη για επίβλεψη του έργου από διπλωματούχο ηλεκτρολόγο ή μηχανολόγο μηχανικό, ο/οι οποίος/οι είχαν την υποχρέωση να κάνουν το commissioning και να φέρουν την ευθύνη λειτουργίας του παραδοτέου για τα δύο πρώτα έτη. Στην ίδια παράγραφο, προβλεπόταν ότι ο ανάδοχος έφερε την υποχρέωση μετά την ολοκλήρωση της κατασκευής του φωτοβολταϊκού σταθμού και πριν την οριστική παράδοση του έργου, να πραγματοποιήσει τους απαιτούμενους ελέγχους καλής κατασκευής και λειτουργίας που προδιαγράφονται από τα σχετικά πρότυπα EN62446 και EN60364-7-712. Ενδεικτικά, αναφερόταν ότι θα πραγματοποιηθούν πλήρεις μετρήσεις καμπυλών I – V για κάθε string, θερμογράφιση και μετρήσεις megger. Τα αποτελέσματα των δοκιμών προβλεπόταν να παραδοθούν στη διεύθυνση του κτιρίου με τον τελικό φάκελο του έργου. Επιπρόσθετα, προβλεπόταν η υποχρέωση του αναδόχου να παραδώσει φάκελο ποιότητας του έργου με κατασκευαστικά μονογραμμικά και σχέδια κατόψεων, καθώς επίσης και τεύχος υπολογισμών στο οποίο να αποδεικνύεται η επάρκεια των καλωδίων τροφοδότησης σε σχέση με την ικανότητα μεταφοράς ρεύματος των φορτίων, την επίτευξη επαρκώς χαμηλής πτώσης τάσης κατά τη λειτουργία και την επάρκεια της προστασίας που παρέχουν οι αυτόματοι διακόπτες. Στα μονογραμμικά διαγράμματα θα απεικονίζονταν τα τμήματα των ηλεκτρικών πινάκων που τροποποιήθηκαν για το παρόν έργο και το κεντρικό μέσο προστασίας του πίνακα. Η διαστασιολόγηση των καλωδίων τροφοδοσίας και του λοιπού υλικού προβλεπόταν να φαίνεται τόσο στα μονογραμμικά διαγράμματα, όσο και στα αντίστοιχα φύλλα υπολογισμού των καλωδίων παροχής των πινάκων. Τα ανωτέρω, συνηγορούν στην απαίτηση ειδικών τεχνικών γνώσεων αλλά και εργασιών εξειδικευμένου μηχανικού προς εκτέλεση εργασιών, οι οποίες αποτελούν δραστηριότητα του Παραρτήματος II του Προσαρτήματος Α του ν.4412/2016 που δύναται να συμπεριληφθεί στην τάξη 45.31 “Καλωδιώσεις και ηλεκτρολογικές εγκαταστάσεις” ή/και 45.34 “Λοιπές εγκαταστάσεις παροχών σε κτίρια”.

Από τα ανωτέρω εκτιθέμενα, προκύπτει ότι η αναθέτουσα αρχή εσφαλμένα όρισε το αντικείμενο της ελεγχόμενης σύμβασης ως προμήθεια, ενώ, κατ’ ορθή ερμηνεία και εφαρμογή των σχετικών διατάξεων όφειλε να το προσδιορίσει ως έργο και να προβεί στην δέουσα προκήρυξη διαδικασίας σύναψης δημόσιας σύμβασης έργου.

17.8. Τα υποέργα:

α) 9 “Προμήθεια & εγκατάσταση επτά (7) χειρουργικών προβολέων με δορυφόρο και λαμπτήρες τεχνολογίας led”,

β) 10 “ Προμήθεια & εγκατάσταση ενός (1) τροχήλατου ακτινοσκοπικού μηχανήματος C- arm και μιας (1) κλίνης ηλεκτρικής για εξετάσεις ERCP”,

γ) 11 “Προμήθεια & εγκατάσταση τεσσάρων (4) παρακλίνιων monitor και ενός κεντρικού σταθμού τεχνολογίας TFT, για σύνδεση με υπάρχον δίκτυο monitor της ΜΕΠΚ” και

δ) 12 “Προμήθεια & εγκατάσταση ενός (1) ακτινολογικού μηχανήματος μέτρησης οστικής πυκνότητας (DEXA)”,

αποτελούν μεικτές συμβάσεις προμήθειας – υπηρεσίας, καθώς αφορούν την προμήθεια ιατροτεχνολογικού εξοπλισμού και εργασίες εγκατάστασης και τοποθέτησης αυτού. Για τις ως άνω εργασίες, όπως αυτές περιγράφονται στη σχετική διακήρυξη και για την περάτωση των οποίων, δεν απαιτείται η εκπόνηση και εφαρμογή μελέτης, εκτιμάται ότι δεν απαιτούνται ιδιαίτερες τεχνικές γνώσεις και μέθοδοι ούτε εξειδικευμένο επιστημονικό ή τεχνικό προσωπικό. Προς τούτο άλλωστε συνηγορεί και το γεγονός της ύπαρξης, εν προκειμένω, μιας απλής τεχνικής περιγραφής των προς εκτέλεση εργασιών, οι οποίες δεν αποτελούν δραστηριότητα του Παραρτήματος II του Προσαρτήματος Α του ν.4412/2016.

Κύριο αντικείμενο της εν λόγω σύμβασης, σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 2 εδάφιο δεύτερο, είναι η προμήθεια, δεδομένου ότι η εκτιμώμενη αξία της προμήθειας είναι η υψηλότερη.

18. Εν σχέσει προς τις διαπιστωθείσες πλημμέλειες στα υποέργα 1, 7 και 8 της διακήρυξης της υπό έλεγχο διαγωνιστικής διαδικασίας, λαμβάνοντας υπόψη την κατ’ επανάληψη διατυπωθείσα θέση της αναθέτουσας αρχής ότι η Τεχνική Υπηρεσία του Νοσοκομείου είναι στελεχωμένη με ικανό προσωπικό με τις απαραίτητες γνώσεις, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται και είκοσι επτά (27) άτομα με την ιδιότητα του μηχανικού, εκτιμάται ότι η αναθέτουσα αρχή δύναται να διερευνήσει εάν πληρούνται οι εκ του νόμου υποχρεώσεις προκειμένου να υλοποιήσει τα ανωτέρω έργα σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 177 του ν.4412/2016, υπό το καθεστώς της αυτεπιστασίας. Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 134, απόκειται στην κρίση της αναθέτουσας αρχής αν θα αναθέσει την κατασκευή οιοδήποτε κατασκευαστικού έργου σε οικονομικό φορέα, είτε θα το κατασκευάσει η τεχνική της υπηρεσία με προσωπικό που είτε υπάρχει, είτε κατά περίπτωση, προσλαμβάνεται και αμείβεται από τις πιστώσεις του έργου. Κατ’ επίκληση της αρχής της οικονομικότητας και αποδοτικότητας, η αναθέτουσα αρχή οφείλει να αναθέτει σε τρίτο την κατασκευή ενός έργου, μόνο όταν η ίδια δεν διαθέτει το κατάλληλο προσωπικό ή δεν πληροί λουπές εκ του νόμου προϋποθέσεις για την κατασκευή του. Ως εκ τούτου, η αναθέτουσα αρχή οφείλει να διερευνήσει, να τεκμηριώσει και να περιγράψει τη δυνατότητα κατασκευής των ανωτέρω τριών (3) έργων με εφαρμογή ιδίως των διατάξεων του άρθρου 134 περ. β’, του άρθρου 136 παρ. 3 και των διατάξεων του άρθρου 177 του ν.4412/2016.

19. Τέλος, όπως προκύπτει από τα αναφερόμενα στην παρ. 28 της παρούσας, προκήρυξη της εν λόγω σύμβασης, η οποία περιείχε τους ουσιώδεις όρους και στοιχεία της διακηρύξεως του διαγωνισμού, απεστάλη ηλεκτρονικά την 26.11.2019 και δημοσιεύθηκε την 28.11.2019 στην Ε.Ε.Ε.Ε. ενώ από την 27.11.2019 η αναθέτουσα αρχή είχε ήδη αναρτήσει τη σχετική προκήρυξη και το πλήρες τεύχος της διακήρυξης στον ιστότοπο του ΚΗΜΔΗΣ, του ΕΣΗΔΗΣ και στον ιστότοπο ΔΙΑΥΓΕΙΑ.

Εν προκειμένω, από τα ανωτέρω διαλαμβανόμενα και στο πλαίσιο των διατάξεων του άρθρου 66 παρ. 3 του ν.4412/2016, διαπιστώνονται επί μέρους πλημμέλειες, ως προς τον χρόνο δημοσίευσης, οι οποίες όμως, όπως έχει γίνει δεκτό από την Αρχή, εν όψει της φύσεως και της οικονομικής αξίας της υπό έλεγχο ανάθεσης, δεν επηρεάζουν την ανάπτυξη του ανταγωνισμού, ούτε συνιστούν παράβαση των αρχών της διαφάνειας και της ίσης μεταχείρισης. Πάντως, επισημαίνεται προς την αναθέτουσα αρχή, ότι η εν γένει ακριβής τήρηση των προθεσμιών για τη διασφάλιση των κανόνων δημοσιότητας, αποτελεί όρο για την εξασφάλιση συνθηκών υγιούς ανταγωνισμού, πιθανή δε διαπίστωση ανεπάρκειας τέτοιων συνθηκών, μπορεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις στην επιτυχή εξέλιξη της διαγωνιστικής διαδικασίας (βλ. σχετικώς

III. ΤΕΛΙΚΟ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

20. Ενόψει όλων των προεκτεθέντων, με βάση το διδόμενο πραγματικό και από την υπαγωγή αυτού στις προαναφερόμενες και ερμηνευόμενες διατάξεις, επί των ελεγχόμενων διαδικασιών προκήρυξης, ανάθεσης και εκτέλεσης της δημόσιας σύμβασης, με τίτλο «Δράσεις ενεργειακής αναβάθμισης του Πανεπιστημιακού Γενικού Νοσοκομείου Ιωαννίνων», καθώς και στο πλαίσιο της τεθείσης υπόψη της Αρχής υπ' αριθμ. 2/2021 Οριστικής Έκθεσης Ελέγχου της ελεγκτικής ομάδας, η οποία τελεί σε ενότητα και συγκροτεί αναπόσπαστο τμήμα της υπ' αριθμ. Ζ.2/09.03.2021 απόφασής της, η Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. **ομόφωνα:**

α) Ενέκρινε εν μέρει την υπ' αριθμ. 2/2021 Οριστική Έκθεση Ελέγχου, ως προς τα ευρήματα που αφορούν τις διαδικασίες προκήρυξης, ανάθεσης και εκτέλεσης της δημόσιας σύμβασης με τίτλο «Δράσεις ενεργειακής αναβάθμισης του Πανεπιστημιακού Γενικού Νοσοκομείου Ιωαννίνων», σύμφωνα με τις προπαρατιθέμενες σκέψεις που αναφέρονται ως προς κάθε τμήμα της διακήρυξης.

β) Αποφάσισε ότι το αντικείμενο των τμημάτων (υποέργων) της ελεγχόμενης σύμβασης, με τίτλους:

1 “*Προμήθεια & εγκατάσταση εξοπλισμού για αναβάθμιση (BMS)*”,

7 “*Εγκατάσταση κλιματισμού (VRF ή VRV), στους δύο (2) πάνω ορόφους κάθε πτέρυγας Κλινικών ward I- ward II- ward III (προμήθεια & εγκατάσταση)*” και

8 “*Εγκατάσταση φωτοβολταϊκού συστήματος (net metering) 500 KW (προμήθεια & εγκατάσταση)*”

προσδιορίζεται ως έργο.

Διαπίστωσε ότι, με την προκήρυξη των εν λόγω υποέργων ως διαγωνισμών προμήθειας, βάσει των διατάξεων του ν.4412/2016, στοιχειοθετείται παραβίαση της εθνικής και ενωσιακής νομοθεσίας δημοσίων συμβάσεων, αφού, κατ' ορθή ερμηνεία και εφαρμογή των σχετικών διατάξεων και μάλιστα, εκείνων που ορίζουν τη φύση κάθε κατηγορίας δημοσίων συμβάσεων και του συναφούς αντικειμένου, έπρεπε να προκηρυχθούν δυνάμει των διατάξεων περί δημοσίων συμβάσεων έργων του ίδιου ως άνω νόμου.

γ) Απηύθυνε, σύμφωνα με τη σχετική αρμοδιότητά της και κατ' εκτίμηση της σοβαρότητας των ανωτέρω διαπιστωθεισών παραβιάσεων του εθνικού και του ενωσιακού δικαίου δημοσίων συμβάσεων που συνίστανται σε εσφαλμένο προσδιορισμό του αντικειμένου της σύμβασης των υπό στοιχείο (β) της παρούσας παραγράφου υποέργων, **υποχρεωτικές συστάσεις** προς την αναθέτουσα αρχή (Π.Γ.Ν.Ι.), προκειμένου η τελευταία να αποφύγει την επανάληψη των παραβιάσεων αυτών σε μελλοντικές προκηρύξεις διαγωνιστικών διαδικασιών και να επιλέξει την ορθή, σύμφωνα με τον κατά το ενωσιακό και εθνικό δίκαιο χαρακτηρισμό τους, διαδικασία δημοπράτησης αυτών σε περίπτωση ενδεχόμενης επαναπροκήρυξης τμήματος – υποέργου του ελεγχθέντος διαγωνισμού.

Αθήνα, 28 Ιουλίου 2021

Θεωρήθηκε

Ο Πρόεδρος

Γεώργιος Καταπόδης